

manera d'explicar-lo ni tampoc hauria pogut donar fonèticament *carabassa*. Puix que l'altre nom antic de la carabassa, port. *abóbora*, mossàr. *abobriella*, és d'origen pre-romà (veg. *DECH* i *DCEC*, s. v. *abobra*) res no s'oposa que *carabassa* també ho sigui. Es pot en-
 5 devinar amb bastant aproximació la forma de l'ètimon. De tota manera la *-b-* ha de venir d'una *-p-* intervocàlica, però es pot dubtar sobre la segona i la quarta consonants. Les formes del portuguès, del català i del mossàrab poden correspondre a un *-ACEA*
 10 com el sufix llatí, que fóra natural, o a una forma amb consonant geminada, però el castellà, amb la seva antiga *-ç-* sorda, indica més aviat una geminada *-CCI-* o *-TTI-*.

Quant al dilema entre *-R-* i *-L-* hi ha raons fortes en tots dos sentits: si el català no sol canviar mai la *-L-* en *-R-* i el castellà sí que fa més sovint el canvi oposat, i si les formes amb *-R-* dels llenguatges veïns de l'Est i de l'Oest, no totes a l'abric de la sospita de ser catalanimes però totes antigues o amb traces de ser-
 20 ho, reforcen la probabilitat d'una *-R-*; d'altra banda la *-L-* està aquí confirmada per la del mossàrab i de les primerenques dades hispano-portugueses, i encara més per la caiguda de la *-L-* portuguesa entre vocals. Inacceptable, doncs, una resolució unilateral: degué haver-hi alternança *-R-/-L-* ja en la base pre-romana (comp. *BARSA/BALSA* en *BASSA*).

Ja el 1948 (*DCEC*) vaig opinar que hem de partir d'un ètimon **CARAPACCIA/CALAPACCIA*; n'estic convençut i la crítica s'hi ha adherit.⁵ Hem de suposar que hi ha relació amb *CALÁPPACU 'tortuga', d'on el cast. *galápago* i el nostre *calàpat* o *GALÁPET*, animal ar-
 30 mat d'una closca comparable a la de la *carabassa*. És veritat que la geminada es troba en llocs diferents en l'un i en l'altre, però el cas és que hi és en tots dos, i ben a prop per cert. I hem de parar l'oïda a la veu d'un tercer, que ens convenç del mateix: el port. *carapaça* 'closca de fauna marina, etc.', 'coberta dura que arma el cavall o el cavaller', amb les seves variants i suc-
 40 cedanis, mossàr. castellà *carapacho*, cast. *caparazón*⁶ (> fr. *carapace*, *caparaçon*, mossàr. i magrebí *qarbasún*, *cabarçon*, etc.). En conseqüència podem admetre que el trio *CARAPACCIA (CALA-)/*CALÁPPACU*/*CARAPPACIO*, *-ONE* (O *CAPPARACIONE*) va existir amb el triple significat de 'carabassa', 'animal marí amb closca' 'coberta dura i defensiva del cavall o cavaller', arrencant d'una base ibèrica amb el sentit fonamental de 'cobertes a manera de closca' i com a nom de bèsties i plantes caracteritzades per una escorça o crosta dura.

La fesomia del mot és ibèrica o si es vol protohispano (no pas indoeuropea ni basca), i amb això lliga també la seva àrea de dispersió, no apareixent res d'això en basco-aquitànic ni Europa cèntrica; la coherència semàntica és gran, certs punts menors resten per aclarir, però no ens poden almar en una estructura tan llarga i sòlida, i quan tan vagues resten encara els nostres coneixements d'ibèric, ens animen detalls d'alternances ibèriques observables en altres casos (*EBAN/BENA*, *SILUAR/SIRUAL*, *ILLIBERIS/-ILD-/IRDIBELIS*, etc.); observem que si la terminació sembla ser més aviat
 60

ATU que *ACU* en el cat. *calàpet*, arag. *calapatillo*, mossàr. *Calapatar* enfront del cast. *galápago*, també el port. *cágado* (*caág-* < *CALÁC-*) presenta una terminació *ATU*, però d'altra banda la *-C-* del final castellà reapareix allà al mig del mot, i no hi ha la geminada que hi és en les formes catalanes i cast. del nom del *calàpet*, geminada que en el nom de la carabassa hi és, però en posició diferent. En conclusió, un quadro fonètic de detalls una mica complexos, però sota un signe d'harmonia general que ha de bastar a la nostra intuïció.⁷

DERIV.: *Carabassada*. *Carabassaire*. *Carabassal* (*AlcM* i veg. supra). *Carabassam*. *Carabassar*. *Carabassat* m. [1390], «dotze lliures de carabassat fi e fresch», a. 1593, tort. 1593, Vergés Paulí, *Espurnes*, 95; *carabassat*, *-ada*. *Carabassejar*. *Carabassenc*, *-encada*. *Carabasser*: amb el valor de collectiu ho sento així a Pallars (supra), però *Ses Carabasseres* a Mallorca (Ariany, 1963); *-basseral*, *-basseria*. *Carabasseta*. *Carabassí* [S. xv; 'cassó amb un mànec per regar', Piles de Gandia; *regar a carabassí i a taona*, a Verger, 1963; *la Escalata de Carabassí* a Bogairent; *fer-se un carabassí* d'un menjar, 'atracar-se'n': «la primera nit me vaig agarrà a menjà tramusos y me'n vaig fé un carabassí», *Canyissaes*, 77]; *carabassinada* 'un tip, un fart': «me'n vaig atacà dos carabassinades», *Canyissaes*, 8. No és *Carbassí* el poble de Segarra (*AlcM*) sinó *Carbasi* (*kərbəzi*) i vé d'un *CREPICINU*, no d'ací. *Carabassina*; *carabassinera*. *Carabassó*; *carabassonada*; *carabassonat*, *carabassonera*, *carabassonera*, *carabassonet*. *Carabassot* men., «una capada o topada amb el cap a una paret, biga, etc.; persona de poc talent», AFerrer Guinart, *Rond.*, 215; «d'aquesta darrera acc., crec que vé *-ssots* com a malnom ètnic de la gent de Guadassuar, 1962; *carabassotada*, *-oter*. *Carabassut*; *+ssuda* f., 'capgròs de granota', St. Hilari Sacalm, *BDLC* vii, 145.

¹ Més avall ja en el Pallars es deu conservar la *-a-*, i el límit no deu córrer lluny de Sort, tenint en compte que a Tornafort ja pronunciaven *Serrat des karabasçs* el que a Malmecat diuen *des karbasés* (1977). — ² Steiger cita «orales de sirgo, quatuor anellos, duas sartas, ossas et kalpazos, muta una de lecto per coperto» en un doc. de Lorbán prop de Coïmbra, *Festschr. Jud.*, 1943, p. 634; és veritat que, almenys com a prova de la definició «vasijas en forma de calabaza» Steiger hi cita en nota Vignau, *Indice de Sahagún*, 612, i Sánchez Albornoz, 180, que és d'on ve, si no m'enganyo, la cita castellana de 946. No sé si es tracta, doncs, d'un doc. leonès de Sahagún que doni la forma castellana corresponent al dit doc. de Coïmbra, o si tot plegat és una sola font. La forma amb *-lp-* < *-lap-* es troba de vegades en textos del portuguès arcaic, en què hom s'esforça per conservar encara, en una forma o altra la *-l-* intervocàlica etimològica. — ³ Staaff, 24.81. Escriuen tots amb *ç* *PALc.*, Nebrija, Al. de Palència, els *Refranes que dixen las Viejas* (S. xv), els glossaris de l'Escorial i de Toledo. I avui el judeo-espanyol i el parlar de Malpartida de Plasencia pronuncien també amb sorda. — ⁴ Simonet, s. v